

3 Nuo ihanat kouluvuuvvet

4 Šukupolvien muisti

5 Uuvvet projektit liikkehellä

7 En kylvä osrua, kylvän ošua!

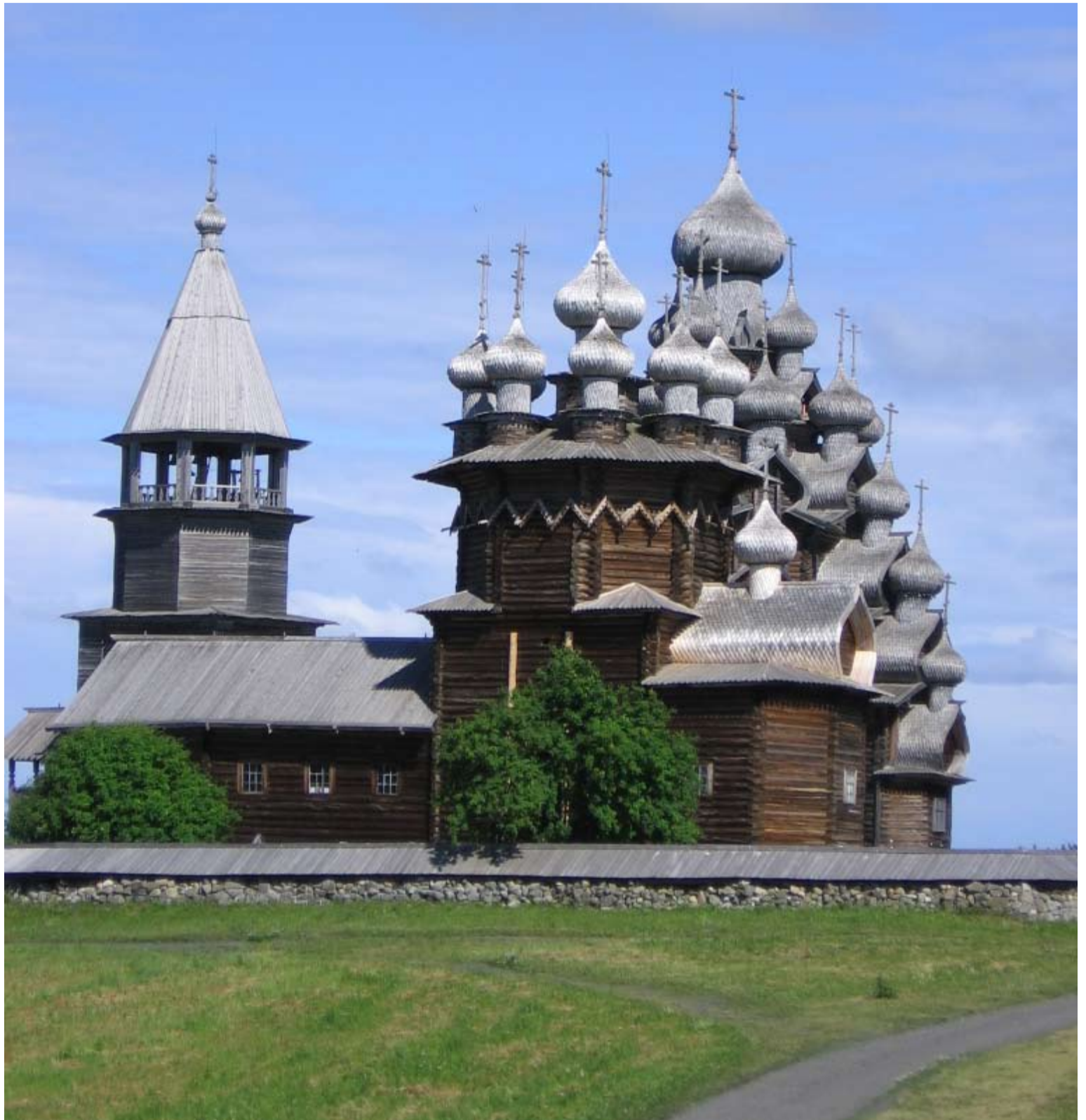

Olimpijalaini tuli Karjalah

URHEILU. 29. šyškuuta Olimpijalaini tuli oli šytytetty Kreikašša, a 5. šajekuuta še tuli Moskovah.

7. šajekuuta tulen matka alkau Venäjä pitin ta loppuu Sočissa 7. tuiskukuuta 2014, XXII Talviolimpijalaisien avuamispäivänä. Enšimmäistä kertua Vuorojuokšu kulkou Venäjän 83 subjektin läpi. Šen pituus on yli 65 tuhatta kilometrie ta 9 aikavyöhykehtä. Vuorojuokšu keštäy 123 päivyä.

Šajekuun 22. ta 23. päivinä Olimpijalaisen tulen vuorojuokšu šiertty Vologdašta Karjalah. Kahen päivän aikana Tuli kannetah Petroskoin, Priäžän, Aunukšen ta Kižišuren kautta.

UNIIKKI KIŽIN POGOSTA ON KARJALAN TAŠAVALLAN YKSI NIMIKORTTILOISTA.

Kiži – Venäjän nähtävyyškohta

Kilpailu: Kiži piäsi Venäjän tunnetuimpien nähtävyyškohtien luvetteloh.

MARIJA KIRILLOVA

Yleisvenäläiseššä Rossija 10 -kilpailušša valittih 10 Venäjän tunnetuinta nähtävyyškohtua. Niijen luvušša ollah Kiži-musejo, Rostovin, Kolomnan, Pskovnin ta Nižni Novgorodin kremlit, Troitse-Sergijevin lavra, Petergof, Baikal-järvi, Mamain kurgaani ta Rodina-mat' zov'ot -muistopačas,

šekä Serdtse Čečni -moskeija.

Uniikki Kižin pogosta, kumpani on rakennettu Oneganjärven Kižišuaressa, on Karjalan tašavallan yksi nimikorttiloista. Istorijalliskulttuurini ta luonnon kompleksini on tunnettu Venäjän kansojen kulttuuriperinneh ta UNESCO:n muajilman kulttuuri- ta luonnonperinneh. Kižin ansampelin helmenä on koko muajilmalla tunnet-

tu Jumalan pyhänmoisekši muuttumisen 22-kupolini piäkirkkö.

Yleisvenäläisen projektin tehtävänä, kumpani piettih tämän vuuvven 25. kevätkuuta alkuan – 6. šajekuuta šuaten, oli netti- ta SMS -iäntämisen avulla valita Venäjän kymmenen uutta visualista simvolie. Kilpailun tarkotuksena oli Venäjän imagon ylenömini.

Kilpailun alkuhpanijina oltih

Rossija I -TV-kanava ta Venäjän muantijon liitto. Finalih ošallistu 30 objektie, kumpaset Venäjän eläjät valittih 700:šta luonnon ta arhitektuurin nähtävyyškohašta ta kumpaset šuatih kaikista enin iäniä kilpailun enšimmäisissä vaiheissa.

Rossija 10 -kilpailun šiantöjen mukah kaikki 10 valittuo tunnetuinta nähtävyyškohtua ollah kilpailun taša-arvosie voittajie.

Hyvät lukijat!

Enši vuvven alušta Vienan Karjala- ta Oma Mua -lehet yhissyäh. Pakkaskuušta alkuan rupieu ilmeštymäh uuši 12-šivuni Oma Mua -netälilehti, kumpasešša tulou kirjutukšie kuin vienakši, šamoin livviksiki.

Vain 10 päivyä!

Tilujajan netälin aikana

8.-18. šajekuuta uuvvisettu Oma Mua -lehti šuau tilata halvemmalla hinnalla!

Kiirehtikkyä poštih

~~251,94~~

214,14

HUOMIO: lehen indeksi tilujajan netälin aikana on B1894

Nadežda-kilpailu

KILPAILU. Tunnettu petroskoilaini kirjuttaja ta lehtimieš Aleksandr Valentik ehotti pityä tašavallan nuorien runoilijien ensimmäistä kilpailuo, kumpani on omisettu runoilijalla Vladimir Morozovilla.

Tämä ehotuš šai tukie KT:n kulttuuriministerijöltä, Sergei Katanandovin Karjalan lapšilla -hyvänluajintafondilta, Russki Sever -kulttuurijärještöltä. Kilpailulla annettih Nadežda-nimi.

Nadežda-kilpailu šuuntautuu nuorien kirjallisuustuotannon kehittämiseh ta tukimiseh.

Kilpailuh voijah ošallistuo 8-18-ikäset lapšet ta nuoret, kumpaset kirjutetah venäjän, karjalan, suomen ta vepšän kielillä. Kilpailušša on kakši nominaatijuo: Enšimmäini kynätuoteh (8-13-ikäšillä), Runotoiveh (14-18 ikäšillä). Niijen lisäksi on temaattini nominaatijuo Karjala on miun kotimua (mollmillä ikäryhmillä).

Kilpailuh ošallistujien runot voijah olla meijän alovehen istorijašta, nähtävyykšistä, kylistä, kaupunkiloista, ihmisistä, koulušta, yštävistä, perehešta. Šen lisäksi lapšet voijah kertuo omašta huavehešta, harrašukšista ta ensimmäiseštä rakkahuošta.

Runoja kilpailuh-merkillä voipi lähettyä Tašavallan lapšien ta nuorison kirjašton dubrk@library.karelia.ru -šähkopoštilla tai kirjašton adressih (185035, Petroskoi, Leninin prospekti, 1).

Kilpailu jatkuu 1. pimiekuuta 2013 - 1. šulakuuta 2014. Kilpailun tulokset ilmoitetah enši vuvven oraškuun lopušša.

Lisyä tietuo: mincultrk.ru -netišivuilta taikka telefonissa (8142) 78-32-29.

VALERI SIDORKIN

KAIKKI YHEŠŠÄ KURŠŠILAISET KISATTIH TA KERROTTIH, MITÄ TIJETÄH KARJALAISISTA. KUVA: OLGA SMOTROVA.

Lämmin vaštavuš

Kielikuršsit: Petroskoissa avattih karjalan kielen kuršsit.

Kansallisien kulttuurien keškeksešša juhlallisešša ilmapiirissä oli avattu karjalan kielen kiršsit. Nämä kuršsit ollah ilmasie ta niitä pietäh jo monta vuotta.

Kaikki halukkahat voitih tulla opaštumah karjalan kielen livvin tai varšinais-karjalan murrehta. Kielikurššiloilla on annettu Lämmin vaštavuš -nimi. Enšimmäisenä hyvvyä

opaššuvuotta kurššilaisilla toivo kulttuuriministeri Jelena Bogdanova. Kurššijen opaštajat Jelena Filippova ta Jevgeni Karakin niise toivotah, jotta kurššijen ohjelma mänöy hyvin.

Kansallisien kulttuurien keškeksešša monet tanššita lauluryhmät tultih kannattamah uušie kurššilaisie ta toivottamah heilä hyvvyä opaššuvuotta. Enšinpienellä lavalla esiinty Čičiliušku-

kuklateatteri pienen näytelmän kera, kumpasešša kuklat ruvettih pakajamah karjalakši. Šen jälkeh juhlan mieltä tuki Karjala-yhtyveh ta vepšäläisien kuoro.

Tänä vuotena, niin kuin viime vuotena, kurššilaisie tuli oikein äijän: yli 40 henkie jokahiseh ryhmäh. Monet šuatih tietyä kurššiloista netistä, televisijošta, lehtilöistä tai tuttavilta. Ihmiset šoitettih keškekseš ta kir-

juttavuuttih ryhmih.

Kaikinyheššäkurššilaiset kisattih, tanššittih ta kerrottih, mitä tiijetäh karjalaisista, šekä šanottih, mimmosie karjalaisie šanoja hyö jo ošatah.

Pruasniekan jälkeh alko enšimmäini tunti. Näin kurššilaiset ruvetah opaštumah ihan oraškuun loppuh šuaten.

VALERI SIDORKIN

Oman kielen opetuš herättäy kiinnoššušta

Karjalan kielen opetuš jatkuu Koštamukšen kielikurššiloilla.

1. šajekuuta Kulttuuri- ta musejokeškeksešša kerävyttih halukkahat jatkua karjalan kielen opaštumista. Hyö alettih opaštuo vienan-karjalua viime šykyšynä ta niin miellyttih šiih, jotta pyritettih kurššien jatkamista. Jatkajien lisäksi tänä vuotena kurššiloilla ilmottautu vielä uušie ihmisie, kumpaset halutah opaštuo kieltä vielä uušie ihmisie, kumpaset halutah opaštuo kieltä alottelijat ta jatkajat.

Olen iloni, jotta tällä kertua kurššiloilla tuli asiennuntijie Koštamukšen Tont-

tu-päiväkojista, kumpaset halutah omašša ruavošša käyttäy kieltä ta perušsettih karjalan kielen ryhmän, missä tulevaisuuvvešša lapšien kera ruvetah pakajamah karjalakši. Konša kyšyin kurššilaisilta, mintäh hyö tultih opaštumah karjalua, niin vaštaukset olitih šeuuavat:

– Olen Karjalašta, lapšena ämmön ta ukon kera pakasin karjalakši, ka kieli unohtu, šentäh olen tiälä.

– Vanhemmat ollah karjalaiset, ka iče en pakaja karjalakši.

Eryäš heistä vaštasi, jotta eläy Koštamukšešša vain pari vuotta, ka häneltä tuntuu, jotta oman kielen opaštumini

« **Tänä vuotena rupiemma pitämäh karjalan kielen tuntija kakši kertua netälissä molemmissa ryhmissä.**

on tullun muotiksi.

Viime vuotena kurššiloilla kävi Oleksei Kondrojev, hiän iče on Puatanen kylästä, lapšena niise kuoli karjalan kieltä ämmön ta tuaton pakinoista. Hiän

niin innoštu oman kielen opaššukšešta, jotta tänä vuotena tuli kurššiloilla naiseh ta poikah kera.

Tänä vuotena rupiemma pitämäh karjalan kielen tuntija kakši kertua netälissä molemmissa ryhmissä.

Viimevuotini propleema tilan puuttehešta tänä vuotena ratkaistu. Kulttuuri- ta musejokeškeksešša tiloista löyty šali, kumpasešša remontin jälkeh ruvetah pitämäh Hete-folklooriryhmän harjoittelujia ta karjalan kielen kurššie.

Ilahuttau še, jotta kaupunkissa on halukkaita opaštumah karjalan kieltä ta kaupunki avuštuo meitä.

MARIA URBANOVIČ

Nuo ihanat kouluvuuvvet

Merkkipäivä: Kalevalan koulu täytti 155 vuotta.

OLGA MELENTJEVA

Kalevalan koululla on pitkä ta pohatta istorija. Koulu on tunnettu jo šilläki, kun šiinä aikoinah opašuttih šemmoset tunnetut Karjalan kirjailijat kuin Juakko Rugojev, Antti Timonen, Ort'to Stepanov. Hyvin monet koulun piäštökkähät mäneššyškellä toimitah eri puolilla muajilmua, elämän eri aloilla.

NÄIN ŠE ALKO...

Šykyšyllä 1858 vuotena Uhtuon eryähäššä talošša oli avattu yleisopisto. Tietoja enšimmäiseštä opaštajašta ei ole šäilyn, onnako on tiijošša, jotta viijen vuuvven piäštä Uhtuon ujezdin kyläopistošša opetti Userdov Andrei Georgijevič.

Alušta opistošša opašettih vain poikie. Vuotena 1889 oli avattu naisien šeurakuntakoulu, kumpaseh tuli opaštumah 40 tyttö. Opaštajana oli Aleksandra Mihailova, a kymmenen vuuvven piäštä Uhtuoh oli rakennettu kanšankoulu.

Vuotena 1918 Uhtuošša toimi jo kakši koulu. Myöhempäh, vuotena 1922, kyläššä avattih työläisien ta talonpoikien opisto. Šen johtajana oli Arvi Pakarinen. Opistošša opaštu läheš 60 14–20 -vuotista nuorta. Vuotena 1928 inšinööri Mobergin šuunnitelman mukah Uhtuošša oli noššettu uuš kouluurakennu.

1930-luvulla Uhtuon koulušša opaštu jo yli 700 opaštujua. Vuotena 1934 koulu muutettih keššikoulukš. Enšimmäini 10. luokan piäštö oli vuotena 1937. Piäštökkähien joukošša oli Vasselei Kirillov, kumpasen nimie nykyjäh kantau koulu.

Vuotena 1940 tašavallan hallituksen ašetukšella šuomen kieli tuli opetuškieleksi kaikissa Kalevalan piirin kouluissa, šamoin Uhtuon kouluššaki. Koulušša toimi kolme orkesterie ta kuoro, avattih erilaisie kerhoja, järješettih urheilukilpailuja, illaččuja ta konserttija.

ŠOVANJÄLKINI KAUSI

Šovan jälkeh Uhtuon koulu jatko toimintuah. Šen johtajakš tuli Pavel Petrov. Enšimmäisien opaštajien joukošša, kumpaset šovan jälkeh tultih ruatamah kouluh, oltih Zinaida Lukina, Uljana F'odorova, Varvara Lukina, Irma Ahokas, Aleksandra Kalinina, Fedosja Petrova ta monet muut. Šovašta myöššyttih opaštajat An-

1. ŠYVŠKUUTA 1972 – KALEVALAN KOULUN ENTISEŠŠÄ RAKENNUKŠEŠŠÄ ALKAU UUŠI OPPIVUOSI.

drei Kapanen, Matti Pirhonen, Aleksei Pekšujev, Juakko Prohorov, Nikolai Barantsev ta muut. Pikkuhil'ua opaštujieki lisäyty.

Uhtuon koulun enšimmäiset šovanjälkiset piäštökkähät Aune Lehtinen ta Elvira Kuzmina muissellah:

”Konša tulima kotikyläh evakošta, šovan jälki näky joka paikašša. Keššikoulu oli poltettu ta i toisen koulun rakennuš oli šurkiešša tilašša. Pikkuhil'ua šitä ruvettih remonttimah. Myö, lapšet vuottamalla vuottima, konša tuaš piäšemmä kouluh. 1. šyvyškuuta 1945 koulu avasi oveh. Pulpettien ieštä meilä oli luajittu lauvoista pität stolat, niijen takana myö istuma. Ei ollun oppikirjoja, tuntiloista kaikki piti panna muistih. Tuntien jälkeh keräytymä ryhmih ta valmistima kotitehtävie yhen ainuon oppikirjan mukah, min meilä anto opaštaja. Koulušša ei ollun karttoja, laittehie eikä mitänä näytteitä, onnako meilä oli šuuri halu opaštu.”

Vuuvven 1953 piäštökkäš Jevdokija Gromova läm-pimäšti muistelou kouluvuosie:

”Unelma Konkka veti oikein mukavie kirjallisuštuntija. Višših hänen anšijošta monet valittih venäjän kielen ta kirjallisuuvven tulevakš ammattialakš. Niijen joukošša oltih Vieno Lehto, Sandra Stepanova,

Sulo Remšu, Kerttu Mäkelä, Raisa Ignatjeva.

Šuomen kieltä ta kirjallisuutta meilä opašti Natalja Iosifovna Borzenkova. Meilä ei ollun oppikirjoja. Opaštuma kieltä Kalevala-eepossan mukah. Lukima šitä, kommentoima, oppima ulkuo.

Botaniikkua opašti Anna Artemjevna Ivanova. Meitä aina ihmetytti kuin äijän hiän tiesi. Kyšysit häneltä vaikka mistä kašvista, niin hiän kerto kaiken, missä muašša še paremmin kašvau, mitein kukkiu, mitä hyötöy šiiitä on, mitein šitä hoijetah.”

Šovanjälkisinä vuosi-na Anna Ivanovan joholla koululaiset oli issutettu Uhtuon koulun ympäri šuuren kašvitarhan. Šiinä kašvo eri kašvija: puita, penšahie, kukkie. Opaštajat hoijettih niitä, kašvatettih erilaisie vihanneššie: kaalie, punajuurta, porkkanua, narkista. Koulušša oli oma kanikašvamo.

PIONEERIT TA NUORISOLIITOLAISET

1950–80-luvulla Kalevalan koulušša aktiivisešti kehitetty pioneeri- ta nuorisoliittolaishiikeh. Koulun Vasili Čapajevin pioneerioššaoto ošallistu pioneeriošštojen yleisvenäläiseh maršših. Koulušša piettih šuurta partiottista työtä: järješettih tapuamisie veteraanien kera, Zarnitsa- ta Orl'onok -kisoja, retkijä Antikaisen latuo pitin, koululai-

set yheššä opaštajieh kera tallennettih Isänmuallisen šovan hroniikkua. Nuoret timurovilaiset autettih šotaveteraanija ta eläkeläisie. Joka vuosi koululaiset ruattih Uhtinski-sovhoosin pelloilla. Tienatut rahat mäntih koulun fondih. Näillä rahoilla lomien aikana koululaiset käytilä tutuštumismatkoilla Venäjän eri kaupunkiloissa.

Vuotena 1976 oli perušsettu koulun Berendeimečänhoitoaloveh. Koululaiset puhašettih meččäalovehta, šoritettih hoitohakkaukšie, issutettih kuušen ta männyn taimenija. Šamana 1976 vuotena Kalevalan koulu širryt uuših tiloih, kolmikerroksiseh rakennukseh Kuittijärven rannalla. Näissä tiloissa koulu toimiu nykyjähki.

– Še oli meilä šuurena ilona, kun šaima niin šuuret ta valosat luokahuonehet, muistelou koulun entini johtaja Valerija Remšu. – Oli niitä propleemojaki, toičči rikkautu kattilahuoneh, lämmityšpatterit ta viemärit, onnako kaikki šuatih kuntoh. Ta vaikka oliki toičči vaikie, opaštajat ei pietetty työtäh. Valot koulun ikkunoissa pallettih aina huomenekšešta myöhäseh iltah šuaten.

NYKYPÄIVÄ

Tänäpiänä Kalevalan koulušša ruatau 47 opaštajua ta opaštuu 580 opaštujua.

Vuuvvešta 1937 koulu on

piäštän 3832 piäštökkästä, niistä on kahekšan kulta-mitalistija ta 20 lopetti hopen mitalin kera. Noin 60% piäštökkähistä on piäšty opaštumah korkiekouluih. Tällä hetkellä 15 koulun piäštökkästä opaštuu Karjalan pedagogisissa korkiekouluissa. Šuomen ta karjalan kielen opaštamiseh koulušša kiinnitetäh erikoista huomijuo. Tänä vuotena 208 koululaista opaštuu šuomen kieltä ta karjalan kieltä opaštuu 52 opaštujua. Kalevalalaiset šännöllisešti ošallissutah tašavallan oman kielen ta kulttuurin kilpailuih ta piäššäh palkintošijoilla. Joka vuosi koululaiset yhtyäh Kalevalan mosaikki -marafonin tilaisuukših. Kalevalan koulu on kehitetty monivuotiset kiinnitet yštävyyšsuhteet Suomussalmen lysejon kera. Yhteistyöššä šuomelaisien kera toteutetah erilaisie matkoja ta projektija.

Koulunylpeytänä on koulumusejo. Šen fondiloissa šäilyy šuuri miära ainehistuo koulu, Kalevalan piirin istorijašta, šotatoimista ta šankariloista.

EI RIITÄ MIEHIE

Kalevalan koulun pruasniekka piettih 5. šajekuuta, juštih Kanšainvälisenä opaštajien päivänä. Kulttuuritalolla keräyty ylen äijän rahvašta, šiinä oli entisie ta nykyšie opaštajie, koulun

piäštökkähie ta koululaisie. Pruasniekkaohjelman aikana kuulu äijän lämpimie šanoja ta onnitteluja.

Kalevalan Petrin ta Puavilan kirikön pappi, Isä Jevgeni huomautti pruasniekkašša:

– Tämän juhlan uattona mie kävin Kalevalan koulušša tuntiloilla ta musejošša. Tänäpiänä koululla ei riitä yhtä, ei riitä miehie. On hyvin tärkeie, jotta koulušša olis enemmän miešopaštajie. Mieleštäni hallinnon pitäis ajatella tätä ta jollaki tavalla noštua koulun arvu, jotta miehilläki tulis halu tulla tänne töih. Koulu on välittäjä männehen ta tulevaisuuvven välillä. Tärkietä on, jotta koulu ei yksistäh opettais ta antais tietoja, ka jotta še kašvattais oikeita ihmisie. Ta opettajan pitäy olla šiinä esimerkkinä.

Kalevalan koulun johtaja Tatjana Nikitina onnitteli kaikkie koulun ruatajia, kiittie entisie opaštajie šuurešta panokšešta ta eväšti nuorie vašta alottelijie opaštajie:

– 155 vuotta on kunnivoikä. Šen takana šeisou monien opaštajien šuuri työ. Nykysien ta tulevien polvien tehtävänä on šäilyttäy še kokemuš ta ammattitaito, kumpasen on monien vuosien aikana hankittu koulun ielliset ruatajat. Šäilyttäy, enentyä ta matata etehpäin uuših šuavutukših ta voittoih.

Šukupolvien muisti

Kulttuuri: Enšimmäini elokuvafestivaali piettiin Haikol'an kylässä.

VIENAN MAISEMAT MUANITETAH TA IHAŠŠUTETAH NYKYTAITEILUJOTAKI.

Vienalaisen Haikol'a-kylän kalenterih tuli vielä yksi mukava kulttuuritapahtuma – kansainvälini dokumenttielokuvien festivaali. Še oli pietty Haikol'ašša 21.–22. šyyškuuta. Näinä päivinä kylän uuvvešša konserttišalissa näytettih Vienašša kuvattuja ta Vienan karjalaisista kertovie filmijä.

Kakši päivä Miihkali Stepanovin šähkögeneraattorit ruattih huomenekšešta iltah šuaten. Niihen hurina kuulu hyvin kylän laijalla. Vielä kevätkeušša Karjalan tašavallan piämieš Aleksandr Hudilainen lupasi šelittyä Haikol'an šähkōistamiskyšymykšen. Ka ilman šähkyöki täššä kyläššä oli pietty enši nävöltäh mahotoin tapahtuma.

– Haikol'ašša ei ole šähkyö ta myö rupesima ajattelomah, jotta pitäh tänne keksie šemmoni tapahtuma, mi ulkopuolelta tuntuis mahottomalta toteuttua, kerto Juminkekošiatijön johtaja Markku Nieminen. – Mieleh tuli erilaisie ajatukse, en muissa kumpi meistä, Miihkali vai mie, šano, jotta järještäkkä elokuvafestivaali! Šilloin kun rupesima šitä mieltimäh, nin heti piättimäh, jotta elokuvien pitäh liittöy täh aloveh. Šentäh kun Vienan Karjala on koko muajilman kulttuuri-istorijallisen kannalta erittäin merkittävä aloveh. Kalevalan runous on kerätty tältä alovehelta.

Elokuvafestivaalin enšimmäisenä päivänä näytettih suomalaisen ohjuajan Lasse Naukkarisen Sukupolvien muisti -šarjan,

kumpasešša on kolme ošua: Kuitin tuuli, Miehet luokkakuussa, ta Kylät ja kaupunki. Toisena päivänä näytettih ohjuajan Paavo Kähkölän filmijä: Uhtuan valssi, Runo-Vienan elvytys ta Tieteen matkamies M. A. Casrten.

– Nämä elokuvat on lahjotettu 1990-luvulla miun tuatolla, kerto Haikol'an isäntä Miihkali Stepanov, – Ne oltih nauhalla, kaseteilla. Kuuši vuotta takaperin myö rupesima digitoimah niitä. Vuotena 2010 Juminkekošiatijön ruataja Mirja Kempinen kiänti venäjäksi elokuvien tekstit, pakinat ta laulut. Miun pojat, Ortjo ta Mikko, teksitettih viisi näistä filmeistä. Mie iče olen monta kertua kaččon niitä ta turistiloillaki näyttän ta joka kerta miula on mukava kaččuo näitä elokuvie. Niissä on kaikki omat: tuttavat, sussiat, työkaverit, paikat, talot, muat.

Festivaalin rahvaš jäi tyytyväisekši ta hyvällä mielin kaččo filmijä. Kalevalan etnokulttuurikeuššä toi rahvašta tänne pienoisbuššilla, monet kalevalalaiset tultih omilla autoilla.

Festivaalin aikana näytettih kuuši filmie. Välillä vielä paistih niistä ta juottih kuumua čäijyö. Vienan Karjala on koko muajilman kulttuuri-istorijallisen kannalta erittäin merkittävä aloveh. Kalevalan runous on kerätty tältä alovehelta.

– Milma kiinnoštou ku-

KAKŠI KOLLEGUA: LASSE NAUKKARINEN TA KARJALAN TV:N KUVUJAJA IVAN TROFIMOV.

vallini kanšantieteh ta antropologia, mie tykkyän kuvata ihmisie, heijän tavallista elämyä ta ympäristyö, kerto Lasse Naukkarinen, – miula oli halu tulla tänne päin kuvuamah. Šiitä Markku ehotti, jotta luajittais elokuvan Juakko Rugojevista. Niinpä mie rupesin šitä järještämäh ta kävin Moskovašša neuvottelušša. Miula annettih lupa kuvuamah karjalaista kulttuurie ta Vienua vain šiinä yhteyveššä, kun šeuuravana, 1985 vuotena oli Kalevala-eepossan juhluvuosi.

Vienašša tunnettu Markku Nieminen oli mukana näijen filmien luatimisešša. Hänen tehtävänä oli järještä kaikki hommat paikan piällä ta šuaha kuvaušprosessi aikah. Markku oli varmašti enšimmäini suomalaisi, kumpani piäsi Neuvošto-Karjalan kyläh. Vuotena 1984 hiän toi tänne Lasse Naukkarisen, kešällä hyö kuvattih Sukupolvien muisti -šarjan. Projektin tarkotukse

sah kerännyn laulajie, runoilijoi, šotakavereita, muistelu Markku Nieminen, – Myö pakasima šiitä, jotta luovummako myö omašta ajatuksešta ta luottauvummako myö Juakon idejah, rupiimmako myö kuvuamah šitä, mitä Juakko tahtou näyttyä vai kuiteski jätämmä šarjan keuššenkilöksi Juakon. Myö hyväkšymä Juakon ajatuksešta ta Juakon kautta luatima karjalaisien elämä tunnetukse.

Šukupolvien muisti -šarjašša oli kuvattu šuurie ta tunnettuja ihmisie: uhtuolaini opettaja Matti Pirhonen, Vuonnisen tyttö ta piirilehen toimittaja Darja Šahtarina, kalevalaini toimittaja Viktor Melentjev, šäveltäjä ta runoilija Veikko Pällinen, tuohi-, puu- ta venehuasterija, folkloriryhmie ta muitaki. Tämän lisäksi filmissä on äijän maisemie ta kylien kuvie. Nuorilla kalevalalaisilla oli mukava kaččuo, mimmosena heijän kotišeutu oli 30 vuotta takaperin. Keški-ikähiset kaččojat ikävissä merkittih, jotta nyt Kalevalašša linja-auto ei käy. Kun kaččojat kyšyttih Naukkariselta, mitä vielä eroja on Neuvošto-Karjalan ta nyky-Karjalan välillä, ohjuaja vaštasi, jotta šuurimpie eroja on še, jotta niihi aikoih enemmän ihmisie oli onnellisie.

Tällä tapahtumalla Haikol'ah tuli niise joukko šuomalaisie turistija, ka 30 vuotta takaperin šemmoista oli vaikie kuvitella ta i järještä.

– Myö šaima luvan kuvata tiällä, onnako meitä ei piäššetty moneh kyläh, jatko Markku Nieminen, – Meilä oli tarkotuš männä Vuokkiniemeh, ka šinne myö emmä

piäššyn. Myöhemmin šelvisi, jotta šyynä oli še, jotta paikallini kyläneuvošton johtaja Santeri Lesonen, kumpasešta myöhemmin tuli miun hyvä yštävä, ei ruohtin ottua ulkomualaisie. Šentäh kun hänen piti raporttoija kaikki pakinat KGB:lla. Hiän ei tahton šemmoista riesautta ičelläh. Šamoin emmä piäššyn käymäh Juakon šyntymäkyläššä Koštamuksešta Šuojärveššä, vaikka olimi Koštamuksešta kuvuamašša. Šinne on vain šeiččemen kilometrie matka Koštamuksešta.

Šukupolvien muisti -šarjan jälkeh Lasse Naukkarinen kuvasi Vienašša vielä muutaman filmin. "Koiranpolkuja" (1995) kertou venejärviläiseštä Timo Lešosešta. "Paanajärven Anni" (2005) – filmissä on näytetty Kemini piirin ai nuon karjalaiskylän elämä. Nämä filmit hyvin paššatah tulevilla elokuvafestivaaleilla.

Haikol'an tämänker-tasen tapahtuman järještäjät ollah varmat, jotta kulttuurias'soissa voi pi keksie mitä hullumpie ajatukse. Šilloin kun ne perušetah oikie pohjah, tovellisen kulttuurin perušah, šilloin niitä voit toteuttua. Eryähän kahvitaun aikana mie huomasin Markku Niemisen käsisä diktofonin. Hiän pakauteli ihmisie ta pani nauhalla heijän mielijä tästä enšimmäiseštä elokuvafestivaalista. Näitä ajatukse ois mukava kuunnella 50. festivaalin avajaisissa, šano Markku.

Tulija vienalaisien elokuvien festivaali piätäh Haikol'ašša 6. –7. šyyškuuta 2014.

NATTO VARPUNI

HAIKOL'AN UUTEH KONSERTTIŠALIH MAHTUU YLI 100 HENKIE. TÄŠŠÄ ON NYKYAIKAISTA TEKNIKKUA TA KYLÄLÄINI TUNNELMA.

YHTEISTYÖKUMPPANIEŃ NEUVOTTELUT: ALINA ČUBUROVA (VAŠ.), MIRJA KEMPPINEN, EEVA-KAISA LINNA, MATTI POTTONEN. KUVAT: JELENA FILIPPOVA

Uuvvet projektit liikkehellä

Yhteistyö: Novgorodissa 23.-24. šyyškuuta piettih XIV šuomalais-venäläini kulttuuriforumi.

Tämän vuuvven forumilla tuli rahvašta Šuomešta ta Venäjän kaheštakymmeneštä viiještä alovehešta, yhteheš yli 300 henkie. Forumih lähetettyjen projektiehotuksien määräki oli männehih vuosih verrattuna suurempi. Niitä oli 374. Šentäh forumin aikana piettyjä neuvotteluja oli äijän – 137.

Nämä neuvottelut, konša partn'orit kerävyvät šeikkuimah yhtehisie projektija, ollah forumin tarkkeitä töitä. Ei internetin, eikä telefonin kautta, kun kahen kešen šuau tarkkah šelittyä kaikki asiet, kaikki tulevat työt. Totta šanojen pahaksi mielekši šuurin oša forumin ohjelmašta oli mintäh lienöy luajittu niin, jotta rahvašta, meikäläiset ta šuomalaiset, oltais kuin vain vois enemmän erikseh toini toisešta. Kuitenki šitäh huolimatta työtä oli. Tuli šelittyä ta panna alkuhki yhtehiset työt. Tästä puolešta kaččoen forumi oli hyvä ta hyövyllini meikäläisillä. Šanakši, Karjalan etuštajie forumissa oli yli 30 henkie, kulttuurilaitokšien, joukkoviestimien ruatajat ta yhteiskunnallisien liittojen rahvaš. Mitein heilä mäni ruato forumilla ta mitä mieltä hyö ollah tästä pivošta kyšelimä heiltä.

”Kiireini, ka hyövyllini päivä”
Šuomešša toimijan Karjalan Šivissyšseuran etuštajat kerittih vain šiiirtyö yhistä neuvotteluista toisih. Pitäy šanuo, Šeuran kaikki tule-

vat projektit ollah Karjalašša ruatajien laitošien kera ta košetah meikävellie.

EEVA-KAISA LINNA, Karjalan Šivissyšseuran johtaja:

– Olin enšimmäistä kertua forumissa, šentäh še oli miula uuši, ka ylen mielenkiintoni työ. Meijän šeuralla oli neuvotteluja kuuvven partn'orin kera yhteheš šeiččemeštä projektista. Forumin toini päivä, šentäh oli tovelia kiireini, ka hyvin hyövyllini meilä. Pakasima yhteistyöštä Karjalan kulttuuriministerijön, Karjalan Sanomat -lehen, Kanšallisien kulttuurien kešukšen, Kanšallisen arhiivan, Kalevalašša toimijan Kalevalatalon ta Nuori Karjala-järještön kera. Kaikkien heijän kera vrierie uuši yhteistyö ta kuta mitä vanhoista aseista panemma uušilla raittehillä. Miula jäi ylen hyvä mieli forumista ta neuvottelujen tulokšista. Kait eryähät projektit piäštäis liikkehellä ilmain Novgorodieki. Ka iče nävin, konša šuat tavata äijän rahvašta ta partn'orie šamašša kohašša, mielet kerrašša ruvetah pyörimäh ta ruttoh šyntyy uušie mahollisuukšie ta löytyy uušie partn'orie meijän ruatoh.

ALINA ČUBUROVA, Nuoren Karjalan piällikkö:

– Jo kymmenen vuotta olen yhteiskunnallisen työn leivissä. Olen käynyn monissa pitoloissa. Forumin pitopaikka Veliki Novgorod

on kaunis kaupunki, šillä on pohatta istorija. Ka forumin järještämispulešša oli pahaksi mielekši vikoja. Miusta on ihan šelvä, jotta šemmosissa šuurissa pitoloissa joka delegatijolla pitäy olla oma kuraattori, kumpani neuvois ta auttais tarvitešša. Totta šanoen oli suali šuomalaisie, kumpaset ei maltettu venäjän kieltä. Hyö jäitih ilmain murkinua, kun ei piästy piällä, misä paikašša heitäh šyötetäh. Kulttuuriohjelman aikana ei ollun ni mimmoista kiännöštä šuomekši, vaikka kiäntäjie aina on kokonaini joukko forumissa.

Nuorella Karjalalla oli kolme virallista tapuamista: Karjalan Šivissyšseuran ta Suomi-Venäjä-Šeuran ošaštöjen kera. Eryäš šuurista ruavoista, kumpaista käsitteimä, oli Čičiliušku-kuklateatterin vierailut vuotena 2014, konša Suomi-Venäjä-Šeura täyttäy 70 vuotta. Šuomalaiset kaččojat miellyttih karjalankieliseh teatterih.

Suomi-Venäjä-Šeuran itäpuolen ošašto tahtois jatkua meijän yhtehistä Šuomalais-ugrilaisen nuorison tulevaisuuvven työpaja-projektie. Meijän järještöillä on mieleššä pitäy taito- ta opäššuleirijä nuorilla.

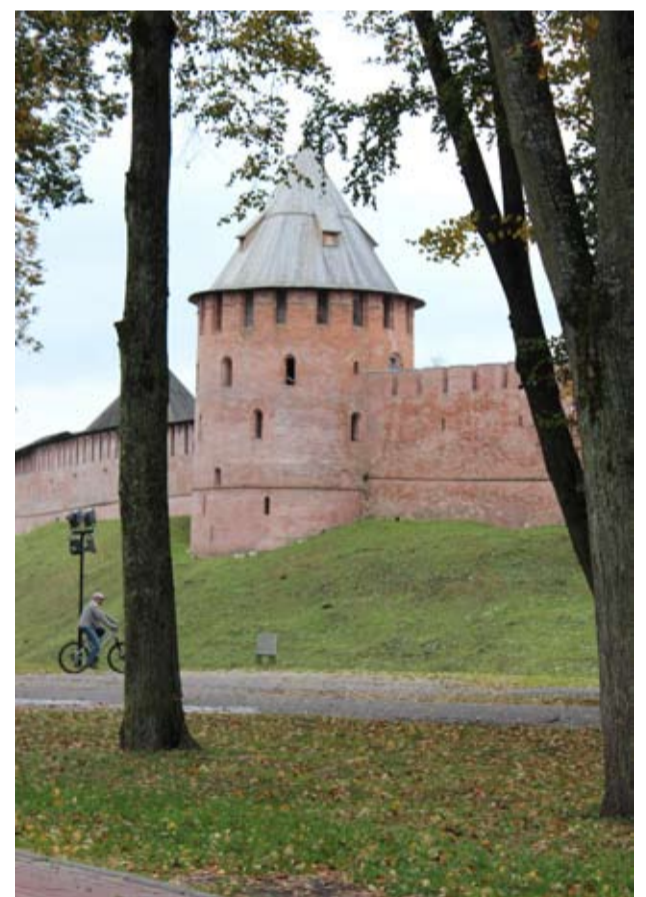
Karjalan Šivissyšseuran kera pakasima äijän ta kaikenlaisista aseista, kun Šeura on meijän šuurimpie partn'orija. Käsitteimä esimerkiksi Tie Vienaan -simposiumin yhteis-

» FAKTA

- Enšimmäini šuomalais-ugrilaini kulttuuriforumi piettih vuotena 2000 Helsinkissä.
- Šitäh pietäh joka vuosi vuorotellen Šuomešša ta Venäjällä.
- Novgorod jo oli forumin isäntänä vuotena 2001.
- Forumih piätarkotukšena on Šuomen ta Venäjän yhteistyön kehittämieni kulttuurialalla.
- Kahentoista vuuvven aikana forumin puitteihissa on toteutettu yli 700 yhtehistä šuomalais-ugrilaisista projektie eri aloilla: kulttuurissa, taitehešša, kulttuuriturismissa, musejojen ta kirjaštöjen toiminašša, rahvahan neroloissa, kirjallisuuvvešša ta elokuvataitehešša.
- Forumih työh kuuluu yleisšuntoja, eri ošaštöjen toiminta ta partn'orien neuvotteluja.
- Vuuvven 2014 forumi pietäh Šuomen Oulušša, vuotena 2015 sen isännäkši tulou Petroskoi.

tä järještämistä, karjalankielisen lapšienkirjan julkaisomista, karjalan kielisen nettikurššien luatimista ta äijän muita pienie kyšymykšie.

Nykyjäh olen ECHO-projektin koordinaattori. Forumih Rahvahan kulttuuri ta šuomalais-ugrilaiset projektit ošaštolla oli pakinua projektista. Pitäy šanuo rahvaš kiinnošuttih šiih, äijän kyšeltih, kučuttih yhteistyöh. Kanšallisien kulttuurien kešukšen johtaja Tatjana Temniševa piti pakinua projektista KŠŠ:n kera. Neuvottelujen tulokšet ila-

hutetah. Vuuvven piäštä tahomma luatie karjalankielisen tuuvvitušlaulujen diski, kumpasen šuahah molommin puolin rajua.

OLGA ŽARINOVA, Kanšallisen arhiivan johtaja:

– Olemma jo toista kertua forumissa. Viimekši Joensuušša Kanšallini arhiiva avasi näyttelyn Amerikan šuomalaisista, oli meilä neuvottelujaki. Tänä vuotena käsitteimä tulevua yhteistyötä Karjalan Šivissyšseuran kera. Šuomalaiset ta meikäläiset tutkitah omie šukujuurija. Karjalan Hei-

mo -leheššä painetah näitä tutkimukšie. Tahtosima pitäy kakši seminaarie, molommilla puolin rajua, kumpasissa šelittäisimä kuin pitäy tutkie omie juurija, kuin ruatua kirikkökirjojen kera. Šuomen ta Venäjän kirikkökirjat vähän erotah toisistah. Pitäy opaštua rahvašta käyttämäh niitä. Myö piemmä šemmosie seminaarija arhiivašša, ka tämä projekti koškis karjalaisie ta olis karjalan kielellä. Projektin jälkeh on tarkotuš luatie karjalankielini kirjaki karjalaisien šukujen istorijašta.

JELENA FILIPPOVA

Vapua-aika

» RAHVAHAN VIISAHUS

Käsi pahan parentau, mieli viärän ojentau.

(VUOKKINIEMI)

» ANONSSI

KIŽIN NÄYTTELYKEŠKUS. **KOLME TOTEEMIE.**

13.10. ŠUATEN Suomalais-ugrilaini triptyyksi
ENŠIARKI-PYHÄPÄIVÄ -näyttelyšarjah kuuluvašša näyttelyšša
10.00-18.00 marien kanšanomaista taitehta.

→ Adressi: Fedosovankatu, 19
 → Telefoni: 77-51-16

KANŠALLISEN TEATTERIN AULA. **TAVALLISET.**

20.10. ŠUATEN Tavallise puolalaisie ta venäläisie
ENŠIARKI-PYHÄPÄIVÄ valokuvareportterien Monika Redzisin
10.00-18.00 ta Monika Berezecan kuvissa.

→ Adressi: Karl Marxin katu, 19
 → Telefoni: 78-26-74

FILARMONIJAN YLÄAULA. **SOLOVETSKIN RUNOEL-
MA.**

31.10. ŠUATEN Mihail Skripkinin (Petroskoi) valokuvien
ENŠIARKI-PYHÄPÄIVÄ näyttely.

→ Adressi: Kirovinkatu, 12
 → Telefoni: 76-97-06

KIŽIN NÄYTTELYŠALI. **MIUN MUAJILMA.**

31.10. ŠUATEN Kuvataiteilija Svetlana Schröderin
ENŠIARKI-PYHÄPÄIVÄ (Šaksa) piiruššukšien näyttely. Esillä
10.00-18.00 Kižijä ta Karjalua.

→ Adressi: Kirovin aukijo, 10a
 → Telefoni: 78-35-43

KARJALAN KANŠALLINI MUSEJO. **ASIENA OLI MYÖŠ
LYIJYKYNÄ.**

1.11. ŠUATEN Karjalan rintamalla taistelijen
TOINIARKI-PYHÄPÄIVÄ taiteilijen töijen näyttely. Esillä yli 40
10.00-17.30 piiruššušta vuosilta 1942-1944, aseita
 ta šota-ajan esinehie.

→ Adressi: Leninin aukijo, 1
 → Telefoni: 76-94-79

KARJALAN TAITEHMUSEJO. **TERVEH ŠIELU
TERVEHEŠŠÄ RUUMEHEŠŠÄ.**

10.11. ŠUATEN Sočin olimpijalaisilla ta Karjalan
TOINIARKI-PYHÄPÄIVÄ urheilun istorijalla omisettu, yheššä
10.00-18.00 Karjalan arhiivan kera kerätty näyttely
 ta tapahtumašarja.

→ Adressi: Karl Marxin katu, 8
 → Telefoni: 78-37-13

DIANA VOROBOVA (VAŠ.) LEIKKIOHJELMUA VETÄMÄŠŠÄ. KUVA: JEKATERINA KURANOVA

Karjalaisie piirileikkijä lapšilla

Šyyškuun 27. päivänä Venäjällä juhlihät päiväkotiruatajien ammatillista pruasniekkua. Päiväkotiloissa toimitah ihmiset, kumpaset tykätäh lapšie ta ošatah niijen kera ruatua. Päiväkotityö on kokonaini ajanjärješšysüsteemi, missä piärooli on leikillä. Perintehellisie juhlie ta huviohjelmie pietäh päiväkotiloissa koko oppivuuvven aikana, šiieh toičči ošallisutah lapšien vanhemmatki.

Piäjärven päiväkojissa tuli perinteheksi pitäjä karjalaisie juhlie Alla Arhipovan luatimašša Karjalaisiešša gorničašša, musiikkišalissa ta päiväkojin nurmikolla. Karjalaisien leikkien, kilpailujen ta tanššien kautti lapšet šuahah enemmän tietyä ta opitah šuvaimah ta kunnivoittamah omua kiel-tä. Karjalan tašavallan päivällä omisettu Karjalai-set piirileikit piettih tänä kešäkuušša. Lapšien ati-

voih tultih Aino ta Veikko kanšallisissa pukuloissa. Hyö tanššittih, leikkittih lapšien kera, opaššettih heitä tervehtimäh toini toistah karjalakši. Aino-kaunotar tarjosi lapšilla potakkakalittoja. Ainin roolissa oli kašvattaja Diana Vorobjova ta Veikon roolissa oli liikunnan opaštaja Natalja P'attojeva, kumpaset aina mielelläh ošallisutah päiväkojin toimehpitoloih. Karjalan kielen tietä-

jä Irina Makkojeva niise aina ošallistuu juhlih, hän kekšiy pruasniekkaohjelmie ta šen lisäksi hyvin laulau.

Himottais onnitella meijän päiväkojin ruatajie ta tietysti päiväkojin johtajua Tatjana Vasiljevna Kašinua, kumpani aina kannattau meitä kaikissa toimehpitoloissa. Toivon kaikilla tervehtytäh ta perehonneit! Uušie mukavie löytöjä lapsuuvven lämpimäššä muajilmašša.

JEKATERINA KURANOVA

Netälän päivä	Petroskoi		Kemi		Kalevala		Koštamuš		Louhi		Mujejärvi	
	YÖ	PÄIVÄ	YÖ	PÄIVÄ	YÖ	PÄIVÄ	YÖ	PÄIVÄ	YÖ	PÄIVÄ	YÖ	PÄIVÄ
NE 10 ¹⁰	☁ +10	☁ +11	☁ +10	☁ +11	☁ +10	☁ +10	☁ +9	☁ +9	☁ +2	☁ +10	☁ +4	☁ +10
PI 11 ¹⁰	☁ +9	☁ +8	☁ +7	☁ +7	☁ +4	☁ +5	☁ +3	☁ +5	☁ 0	☁ +6	☁ 0	☁ +7
ŠU 12 ¹⁰	☁ +2	☁ +8	☁ +3	☁ +6	☁ +1	☁ +6	☁ 0	☁ +6	☁ 0	☁ +4	☁ 0	☁ +5
PY 13 ¹⁰	☁ +7	☁ +8	☁ +5	☁ +4	☁ +4	☁ +4	☁ +4	☁ +4	☁ 0	☁ +3	☁ -1	☁ +3
EN 14 ¹⁰	☁ +7	☁ +6	☁ +7	☁ +1	☁ +6	☁ +1	☁ +6	☁ +1	☁ -1	☁ +3	☁ -1	☁ +3
TO 15 ¹⁰	☁ -1	☁ +3	☁ +1	☁ +3	☁ -1	☁ +2	☁ -3	☁ +1	☁ -1	☁ +2	☁ -1	☁ +3
SE 16 ¹⁰	☁ -2	☁ +3	☁ 0	☁ +2	☁ -3	☁ +1	☁ -4	☁ 0	☁ -1	☁ +2	☁ -1	☁ +2

» ANEKDOTTI

Pikku tyttö kyššy ukoltah:
 - Ukki, missä šie ruavoit ennen pensijua?
 - Mie olin kokkina.
 - Niinkö? Mintähpä šie et konšana laita ruokua, etkä auta ämmö?
 - Ka miehän olen pensijalla.

YHTEISKUNTAPOLIITTINI LEHTI, KUMPANI
 ILMESTYY KARJALAN KIELEN VIENANKARJALAN
 MURTEHELLE

Vienan Karjala

Karjalan rahvahan lehti on perušsettu 28. talvikuuta 1999.
 Lehen on rekisteröiny Venäjän Federatijon Kirjapainoalan komitietta, rekisterinumeru «3»-0186

PERUŠTAJAT:
 Karjalan tašavallan lakijenhväkšymiskokouš, Karjalan tašavallan hallituš, Karjalan Rahvahan Liitto, Valtijollini byžzettilaitoš "Periodika"-kuštantamo

Piätoimittaja Olga MELENTJEVA

TOIMITUKŠEN OŠOITEH:

Titovinkatu 3, 185035 Petroskoi, Karjalan tašavalta
 Tel: (8 142) 78 29 32; faksi: (8 142) 78 36 29
 e-mail: vienankarjala@mail.ru; vienan@sampo.ru
<http://vienan.rkperiodika.ru>

Julkaisija:

Valtijollini byžzettilaitoš
 «Periodika»-kuštantamo

Painettu Verso-kirjapainošša:
 185031, Petroskoi, Varkaukšen rantakatu, 1a

№ 3 (355) 13.02.2013
 Allakirjutettu painettavakši 12.02.2013
 klo 12.00

→ Indeksi 84593
 → Painoš 700
 → Tilauš 953
 → Hinta 15.00 rpl

En kylvä osrua, kylvän ošua!

Perinneh: Šyšküšša Kinnermäjen kyläššä piettih hiät karjalaisien tapojen mukah.

Šykyšy on hiäkauši. Nuoret, kumpaset meinatah perustua perehen, ruvetah piätäh vaivumamah, mitein viettyä hiät, jotta ne jiatäis koko elämäksi muistoh, jotta olis mitä näyttöä ta kertuo omilla lapšilla ta punukoilla.

Tänä šykyšynä Julija ta Jevgeni piätettih männä yhteh. Šama kyšymyš heitäki huoleššutti. Ka mitäpä täššä kovin ajatella, kaikki on jo aika-koja kekšitty – enšin nuoret käyväh rekisteritoimistošša rekisteröimäššä, a šiitä kaikki on hiäjärještäjän käsissä. Hiäpuvun kera niisi kaikki on šelvä – moršiemella on tavallah pitkä, valkie mekko, a šulhasella komie puku.

Ta tuntuu šiltä, jotta niin on ollun aina. Onnako istorija kertou, jotta enšimmäisen valkien vihkimismekon pani piällä kuninkatar Jelizaveta, konšämäni miehellä gertsogi Albert Saksen-Koburg-Gotskilla 10. tuiskukuuta 1840 vuotena. Tämän pivon kunnijaksi oli painettu kortit, kumpaset šuatih šuuren šuosijon. Šiitä lähtien kaikki nuoret parit ruvetih ot-

PERINTEHEN MUKAH NUORIEN PITI HYPÄTÄ TULEN PIÄLIČČI, JOTTA EI MIKÄNÄ PAHA TARTTUIS.

on pantu kiini, pitävä makšua lunaššuš. Ei nuorilla ole rahua suali, makšettih reilušti ta lähettih aštumalla pravoukon talon luokše. Hiävierahat jiatih vuottamah.

Talon pirtissä Julija heitti valkien hiämekon ta pani piällä räččinän ta ruškien karjalaisen koššon, tukkih pletittih kirjavie lenttoja – onpa kaunis karjalaini moršien!

Moršien anto šulhasella puasniekkapaijan, kumpasen hiän iče oli monta yötä kirjailun. Jevgeni pani pajan piällä, šito vyöllä – kačtuot mitein komie tuli karjalaini šulhani. Nuoret aššuttih talon kynnykseštä pihalla. Vierahat jo vaššašša, kačotah ta ihmetelläh - voi mitein kaunis pari!

Lähettih kylä pitin, a teillä jo ropivot on pantu palamah. Perintehen mukah nuorien pitävä tulen piäličči hypätä ta šavun läpi männä, jotta ei mikänä paha tarttuis. Niin ni ruuttih, otettih toini toisen kiäštä, šuatih vauhtie ta hypättih.

Lähettih iellä tietä myötä, toisen talon pihäšša on jo hiästolat katattu. Heitä vaštah otettih lauluilla, loitoš kylä myöte kuuluu, jotta karjalaiset hiät on mänöššä.

Talon rappusilla molommat nuoret šeisauvuttih turkin piällä, muatuška heijän piällä jyvä kylvä ta šanelou: En kylvä osrua, kylvän ošua! Moršiemien näkö on peitetty paikalla, šiitä värttinällä noššetah ta vierahilta kyšytäh: Onko hyvä moršien? Hyvä, hyvä moršien, vaššatah vierahat.

Nuoret issuttih stolah ta tarjottih enšiksi puolukka-marjua maijon kera, jotta heijän lapšet šynnyttäis tervehinä ta lujina. No tai piäsi karjalaini laulu vauhtih tanššineh ta lauluneh.

Häih oli kučuttu valokuvuajaki, nuo valokuvat voitais varmašti kilpailla kuninkašparin valokuvien kera.

Kenties muut nuoret kačellah niitä ta piätetäh, jotta mitä šiitä ulkomualaisie tapoja kopioija, kun voit oman karjalaisen perintehen mukah hiät pityä ta elyä eläšcellä.

RIITA KEMPPAINEN

TOISENA HIÄPÄIVÄNÄ KAČOTTIH KUIN AHKERA MORŠIEN OLI. TOIČČI VIISI KERTUA JOUTU MORŠIEN VETTÄ KÄYMÄH.

ÄMMÖ OPAŠTI PUNUKKUA KESRYMÄH.

tamah esimerkkie heistä.

A vet šiitä enšin eri maissa häitä piettih omien paikallisien perintehien mukah. Esimerkiksi Skandinaviašša moršien ompeli ičellä muššan puvun, a Japanin moršiemilla oltih ruškienväriset mekot. Meiläki Karjalašša häitä

piettih omien karjalaisien tapojen mukah.

Nuoripari Julija ta Jevgeni piätettihki, jotta hiärekeritilaisuus hyöpietäh Šuojärveššä, a šiitä kaikki hiävierahat istuuvvutah autoloih ta lähettäh pitkäh matkah Kinnermäjen kyläh, missä piätäh kar-

jalaiset hiät. Kinnermäki on hyvin tuttu kylä Julijalla. Lapšena ollešša hiän rikeneh vieraili šielä, vanhašša karjalaisešša vielä hänen pravoukon rakentamašša talošša.

Kuin meinattih, niin ni luajittih. Kohta hiäautot ajettih kylän veräjillä, ka ne

Kirjallisuusšivu

« Korpit jäitih kaččelomah mäntyjen latvoista ta mie ilkuin niillä: «Että kyllä enyä varašša!»

Šykšy tulou

TYNE RUGOJEVA

Šykšy hiivou hil'lakkaiseh, Järven pohjah lykkyäy jiän. Kešän heltie, lämmin ilma Ei kuču järvie kylpömäh.

Šykšyn taivaš on harmua aina, Vilut tuulet vihmua tuou, Muuttou värin puijen lehti, Nurmikotki kellaistuu.

Kešälinnut parviloissa Ruttoh tiältä lennetäh Vain varikset ta harakat Ei olla vilušta milleškäh.

Marjamiehet joka päivä Meččyä myöten harpitah. Tarkissellah joka mätäš – Tulokšija ečitäh.

Hilluo vähä tänä vuotena, Puolukkua vain paikoittain Toiviet on kaikilla mussikkamarjah –

Varmašti rahua rytkähtäy!

Toiset tuumat on kalaštajilla – Hyö vuottou hyvyä pyyvväntyä: Ieššä päin on šiijan kutu, Šiitä makien mujehen.

Vaikka šykšy on šynkkä aika – Še antau runšahie antimie Marjašša, šieneššä, vielä kalašša, Ta šiinä, mitä pelto kašvattau.

Vaikiempi on myöhäni šykšy, Kun tuulet luntta luiskuttou, Kun mečät riipiy pal'lahiksi, Päiväni joškuš vain kurkistau.

Pakkani jävyttäy järven pinnan, Koventau šojien šammalet, Pakottou eččimäh lämpimät turkit, Käteh vetyä kintahat.

Šyyšlahja lapšilla

Hyvänä lahjana uuvveksi kouluvuuvveksi kaikilla koululaisilla, ket opaššutah karjalan kieltä, tuli kešällä ilmeštynyt *Sygyzylahjat lapsile* -kirja. Tämä kirja on kirjutettu karjalan kielen livvin murtehellä. Šen luatijana on karjalan kulttuurin ta kielen šuvaicčija suomelaini Marjukka Patrakka. Livviksi šen on kiäntän kirjuttaja Tamara Ščerbakova, lisäksi hiän on kirjuttan šiuhah kertomukse ta starinoja. Kirja on julkaistu Karjalan Šivissyššeuran tuvella.

Kirjašša on yli 20 kertomušta ta kakši starina. Niitä yhissettäh piähenkilöt – lapšet, kumpaset tullah kyläh, ämmöjeh ta ukkojeh luokše. Pojat ta tytöt šuahah tietyä äijän uutta ta mukavua, ei ole aikua ikävöimäh, joka päivä tapahtuu kaikenmoista. Lapšet autetah vanhempie puutarhašša, kerätäh šientä mečäššä, pannah noušomah taikinua ta paissetah piuruata ta leipyä, rakennetah kisakotua ta šyöntälautasie lintuloilla varoin. Hyö tahotah tietyä kuin jauhetah jauhuo, kuin hoijetah lehmie ta heposie ta äijän muutaki. Tätä kaikkie lukijat tiijuššellah heijän kera. Kirja opaštou lapšie šäilyttämäh luontuo ta muuttamah šitä paremmakši, jotta muajilma ta jokahisen ihmisen elämä niise olis parempi.

Kirjašša on äijä kanšantietehellistä ainehistuo: tästä voit tiijuštua karjalaisien arki- ta pyhäpäivistä, kanšankulttuurista, ruokatavoista, karjalaisesta rahvahankalenterista, primietoista. Erikoisen tärkietä tämä kirja on karjalan kielen opaštujilla, kumpaset löyvetäh tästä šanaštuo šemmosien teemojen mukah, kuin šiä, kašvikset, kalat, linnut ta muut. Kirjan taiteilijana on Olga Ikkonen. Lapšet voijah iče värityä hänen kaunehie muštavalkosie kuvie.

Sygyzylahjat lapsile on jo toini kertomuškoelma šarjašša. Puolitoista vuotta takaperin päivänvalon näki *Seiččie eriväristy vihmuvärje* -kirja. Näijen luatijat luvatah meilä jatkuo. Vuotamma!

IRINA NOVAK

Šelkosien herra

PEKKA PERTTU

→ Alku n:šša 17

Voimah ta kykyh korppi näyttäy erikoisešti ruuvvan ečošša. Kaikenmoiset propuastinat še löytäy heti. Ei šuotta šanota: on kuin korpit rauhnoilla. Täššä še ruatau erikoisen hyövyllistä työtä, šentäh kun ruavot ollah aina kaikkien tautijeh levittäjje. Vain kyllä šen eineheh kuuluu äijän muutaki. Hiirilöistä jäniksih ta mečošta pikkulintuloih – mikänä ei ole täyveššä turvašša korpin hyökkäykšiltä. Varšinki jäniksie še hätyyttelöy äijältä, šentäh kun korppi tykkyäy erikoisešti jäniksen lihašta. Näiltä ominaisuukšiltah še muissuttou enämmän peto- kuin varpuislintuo. Vaikka kyllä še käyttäy kašviruokuaki, varšinki marjua.

En malta olla kertomata täššä eräštä aivan tavallista tapahušta korpien ruuvvan hankintapuuhistah. Tapahuksešta, mi oli Šalmenkorvalla monie vuosie takaperin, tulou šelväšti ilmi korpien viisahuš, rohkeuš ta šamoin hävittömyyš.

Olin kerran käynyn onkittamašša maimaseksi torkkuloih vakallisen pien-tä šärikie.

Oli kevätkešä ta hauki puuttu vielä pahoin uistimeh ta šiksi olin piättän panna kotirantah muotoman torkun. Šärikie šuu Köynäškošen nisašta, virran kainalošta konša vain ta vaikka kuin äijän. Vain šinne pitäy ajua, eihän šitä nykyaikana kehtua šoutua vaikka matkua on vajua kilometri. Konehella šinne piäšöy viijješä minuutissa.

Luajin šen reissun, panning šärit šuurempah vakah ta märän šakin piälä, jotta ei maimaset käpistyis. Vakan panin kyllyn šeinäviereh varjoh parinkymmenen metrin piäh pirtin ikkunašta. Iče läksin panomah torkkuja kuntoh.

Vähäsen ajan piäštä tulilin mökistä pihalla ta huomasin mäntyjen latvoissa korppiparven. Šamalla hetkellä leuhahti kyllyn luota yksi korppi lentoh.

– Maimaset! välähti mieleššäni ta painuin juokšujalkua vakan luo. Šelvä juttu, jykie märkä šäkki oli huiskattu kalojen

piältä pois ta ainaki puolet niistä oli viety...

Manualin ta kiruolin šiinä kotvasen. Kaloja oli jällellä vielä kymmenisen, voit olla enämmänki. No, riittäy niitä. Otin kyllyn šinčistä šuuren muovikalvon, panning šen kakšin kerroin ta šivoin šen lujašti vakan piällä pyykkinuoran pätkällä ta läksin jatkamah töitäni. Korpit jäitih kaččelomah mäntyjen latvoista ta mie ilkuin niillä: «Että kyllä enyä varašša!» Ei ne milma yhtänä varattu, ne tiijettih, jotta ei miula ole pyššöy.

Illempänä, kun läksin torkkujeni kera rantah, maimaisvakallani milma vuotti kauhie paukku: kaikki touhuni oli mänty ihan tyhjäh – vakašša ei ollun ainuotakana šärikie! Oli nuo rosvot oltu niin älykkähie, jotta oli revitty muovikalvon nuoran alta pois – korppihan on tavollah voimakas – ta vaikka oli tuaš auki. Vain nuora oli jänyn paikallah. Niin ne oli pisselty poškeheš kaikki kalani. Tosin, kun rupesin puistelomah šäkkie, šieltä tipahti kakši šärikie, niin jotta kakši torkkuo šuatojärveh. Ta huomenekšella oli yksi hauki veneheššäni.

Olin kuiteski niin pahal-la piällä tapahuksešta, jotta vašta myöhemmin voin ihmetellä korppiä oveluutta ta viisahutta. Ta vašta šuomuttuaissa haukie alko tapahuš milmaki huvittua ta tosieh ihmetyttä. Kuvittelin mitein lujašti šiinä šai kiskuo muovikalvuota ta keksie še enšin ainuokši keinokši. Muovi oli melko pakšu, šitä ne ei šuatu rikki.

Varislinnut tunnetahki muajilman kaikkein älykkähimpinä lintuloina, kumpasista korppi on hokšuavaisin ta lahjakkahin. Še kešuutuu helpošti, opaštou tuntomah heti ken häneštä pitäy, ken ei. Tuntou isäntäh iäneštä tai kävelytavaštaki, opaštou iäntämäh monie šanoja. Joka korppi erehymättä erottau mečäštäjän tavallisešta matkalaisešta ta šiksi še ei konšana hairaha šiinä, šentäh kun šemmoni erehyš šuattais maksua šillä henken. Voit tämäki olla erähänä šelitykšenä šen pitkäikäisyteh.

Korppie ušein moititah erakoksi, jotta ei še šovi elämä muijen lintujen eikä šukulaisieh kera. Šepešiytyyki loittosilla šalovuaroilla, niijen kallivoilla. Mistä lienöy ni alkan tämän muššan linnun mušta maineh.

En ollenkana kannata näitä mielipiteitä. Erakokšiki en voi šitä millänä šanuo. Pešimisaipaakšeh še tarviččou vain rauhallistovella voimakas – ta vaikka oli tuaš auki. Vain nuora oli jänyn paikallah. Niin ne oli pisselty poškeheš kaikki kalani. Tosin, kun rupesin puistelomah šäkkie, šieltä tipahti kakši šärikie, niin jotta kakši torkkuo šuatojärveh. Ta huomenekšella oli yksi hauki veneheššäni.

Olin kuiteski niin pahal-la piällä tapahuksešta, jotta vašta myöhemmin voin ihmetellä korppiä oveluutta ta viisahutta. Ta vašta šuomuttuaissa haukie alko tapahuš milmaki huvittua ta tosieh ihmetyttä. Kuvittelin mitein lujašti šiinä šai kiskuo muovikalvuota ta keksie še enšin ainuokši keinokši. Muovi oli melko pakšu, šitä ne ei šuatu rikki.

Varislinnut tunnetahki muajilman kaikkein älykkähimpinä lintuloina, kumpasista korppi on hokšuavaisin ta lahjakkahin. Še kešuutuu helpošti, opaštou tuntomah heti ken häneštä pitäy, ken ei. Tuntou isäntäh iäneštä tai kävelytavaštaki, opaštou iäntämäh monie šanoja. Joka korppi erehymättä erottau mečäštäjän tavallisešta matkalaisešta ta šiksi še ei konšana hairaha šiinä, šentäh kun šemmoni erehyš šuattais maksua šillä henken. Voit tämäki olla erähänä šelitykšenä šen pitkäikäisyteh.

Korppi on mahtava korven eläjä – tämä on kyllellä totta. Kun kaččou talvela esimerkiksi kuatopaikoilla keräytynehie korppiä ta variksie, šuu nähä korpin mahtavuon ihan huvittavie kuvie. Ne kävelläh kop-

pavan näkösinä mahtavien n'okkieh kera, variksien kešellä, vain ei kiinitetä variksieh kerraššah mimmoistakana huomijuo, aivan kuin niitä ei oliskana. Ihan tahallah ei huomata niitä.

Ei korppi ole erakko šen kummemmin, kuin muutkana linnut. Šiitä voit olla ihan varma, kun kaččou korppiä parvien tuluo kuatopaikoilta yöpuullah. Šilloin voit laškäie šavoinmiärin šamah šuuntah lentäjä otukse.

Vain kun mušta maineh on liimautun tuoh šelkosien herrah, niin šiuh on šitä helppo lisyällä. Šiuh on liitetty vaikkamimmosie einušmerkkiä ta uškomukse. Šitäh pietäh pahanhenken palvelijana, kuoloman einuštajana ta vaikka minä. «Korppi kruakuu onnettomuutta, varis – pahua šitäh». Niin kuin kaikki varislinnut, korppiki kantou pešähäš kaikenmoisie kiiltäjä pikkuesinehie, šamoin kopeikkojaki. Muinais-Venäjäällä oli uškomuš, jotta još kennih löytäy rahan korpin pešäštä, še rikaštou heti.

Tämä uškomuš olis voinun tulla korpilla vuaralliseksi. Vain onnekši šiinä oli vielä jatkuo: pešan ryöštäjä šamašša uškomuksešša varotettih, jotta korppi šuattou koštua ryöštäjäällä ankarašti. Šiksi pešien ryöštäjä oli vähän.

Nämä uškomukset ollah tuaš ristiriijašša kanšanstarinojen korpista muotoštaman kuvan kera. Šielä korppi näyttäy iččieh ušein viisahuon mallina: vain še tietäy tien «elävän vejen» luo ta käyt šitäh pelaštuais'sa pahah tilanteheh joutuneh ta starinan šankarie.

KIÄNTI: VALENTINA KARAKINA